Seyðahald í Noregi

Seyðahald hevur djúpar røtur í norskum landbúnaði, og eitt av teirra landbúnaðarpolitisku málum er at menna seyðahaldið bæði fyri at betra sjálvbjargni og fyri at gagnnýta tað grastilfeingi, sum annars ikki kemur til nyttu. Eitt gott dømi um hetta er at nýta tær ovurhonds stóru víddirnar, teir hava av óveltum fjallalendi til summarbeiti hjá seyði. Í blaðnum Norsk Landbruk hevur blaðstjórin Camilla Mellemstrand skrivað greinar um fleiri bøndur í Noregi, sum hava bygt nýggj seyðahús. Í greinunum vísir Camillaeisini nágreiniligt yvirlit yvir fíggjarligu fyritreytirnar hjá gørðunum, t.d. prísir, studningar, kostnaðir, rakstrarætlanir og skiftisavlop v.m.

Vit lesa um tríggjar ungar bóndur/bóndahúski í Hellebygda í Setesdalinum, sum øll hava bygt nýggj seyðahús, Egil Åmlid, Steinar Føreland Straume og Tor Espen Helle/Siv Madsen. Á tveimum av gørðunum høvdu tey mjólkneyt frammanundan, men hava nú selt mjólkarkvotuna fyri at leggja seg eftir seyðahaldi burturav.

Seyðahúsini, talan er um, eru stórar hallir – 50 metrar langar og 15 metrar breiðar, og hallirnar kunnu leingjast, um tørvur verður á tí. Gólvini er rimagólv av plastikki, og húsini eru býtt upp í rúm til einar 18 seyðir hvørt. Framvið aðrari langsíðuni á hvørjum rúmi er fóðurgongd, og framvið hinari eru slokur, har til ber at reka seyðin ígjøgnum í samband við ymiska røkt, so sum royting, at geva heilivág, skanning v.m. Allar ærnar lemba inni, og í lembingini verður hvørt rúmið býtt upp í fleiri smærri eindir.

http://www.norsklandbruk.no/nyhet/video-trippel-sauesatsing-i-setesdal/

Í øllum seyðahúsunum geva tey súrhoyggj í stórum ballingum, og øll hava tey eina væl mekaniseraða fóðurlinju. Stein hevur ein súrhoyggjarívara, har hann koyrir ballingarnar uppí við traktori. Síðani verður súrhoyggið í ballinginum rivið sundur og stroytt niður á eitt flutningsband, sum gongur eftir krubbuni. Hjá Egil hongur ein fóðurvognur í skinnara undir loftinum og fer allan vegin yvir krubbunum og gevur. Hann koyrir ballingarnar uppí vognin við talju. Tor Espen og Siv hava ein fóðurblandara,

sum tekur 15 rúmmetrar. Har blanda tey súrhoyggj og kraftfóður, sum verður stroytt út á transportband í krubbuni. Tey koyra tríggjar stórar ballingar uppí við traktori annanhvønn dag.

Camilla hevur givið Búnaðarstovuni loyvi at endurgeva hennara greinar í Norsk Landbruk og at umskriva tilfarið til føroysk viðurskifti. Niðanfyri vísa vit yvirlitið, har vit hava umroknað upphæddirnar til okkara gjaldoyra.

Kostnaðarætlan av skiftisavlopi hjá Egil Åmlid fyri 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Áseyðir	141	177	224	283	280	280	280
Vídd í ha	31,3	31,3	31,3	31,3	31,3	31,3	31,3
Grasúrtøka, Fe/ha	2800	2800	2800	2800	2800	2800	2800
Innangarðsbeiti, Fe/áseyð	159	164	159	156	159	159	159
Lambatal/vaksna ær	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
Lambatal/gjóling	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Prosent slept upp	54	40	40	40	21	21	21
Kostnaðarætlanin av skiftisavlopinum er grundað á, at kjøtprísurin er 53,70 kr/kg, stráfóðurkostnaðurin 2,10 kr/FE og at kraftfóðurprísurin er 3,56 kr/FE.							
Skiftisavlopið skal fíggja arbeiði og fastar útreiðslur							
Framleiðsluinntøkur							
Kjøt	162.817	243.086	307.504	388.201	413.123	413.123	413.123
Livandi dýr	0	0	0	0	0	0	0
Ull	1.762	2.276	2.880	3.638	3.647	3.647	3.647
Annað	10.614	13.324	16.862	21.303	21.077	21.077	21.077
Framleiðsluinntøkur tilsamans	**175.193**	**258.685**	**327.246**	**413.141**	**437.847**	**437.847**	**437.847**
Broytiligir kostnaðir							
Keypt dýr	0	0	0	0	0	0	0
Stráfóður	174.808	181.863	188.978	197.905	198.399	198.399	198.399
Kraftfóður	17.315	23.662	29.938	37.809	38.828	38.828	38.828
Aðrir broytiligir kostnaðir	17.343	21.771	27.552	34.809	34.440	34.440	34.440
Broytiligir kostnaðir tilsamans	**209.467**	**227.296**	**246.468**	**270.524**	**271.667**	**271.667**	**271.667**
Skiftisavlop 1	**-34.274**	**31.390**	**80.777**	**142.618**	**166.180**	**166.180**	**166.180**
Studningar:							
"Areal- og kulturlandskapstilskudd"	122650	122650	122650	122650	122650	122650	122650
"Produksjonstilskudd"	116268	154193	204872	242726	285370	303220	303220
"Beite- og utmarkstilskudd"	61034	61034	81503	104676	133746	135635	135635
"Distriktstilskudd/grunntilskudd"	45282	58682	74257	93801	94270	94270	94270
"Ulltilskudd"	27759	35836	45349	57286	57408	57408	57408
"Bunnfradrag"	-4920	-4920	-4920	-4920	-4920	-4920	-4920
Studningar tilsamans	**368.073**	**427.475**	**523.711**	**616.219**	**688.524**	**708.262**	**708.262**
Rentukostnaður	8.460	10.620	13.440	16.980	16.980	16.980	16.980
Skiftisavlop 2, tilsamans	326.863	450.156	593.468	744.915	840.928	860.666	860.666
Skiftisavlop 2 fyri hvønn áseyð	2.318	2.544	2.649	2.632	3.004	3.074	3.074

Kostnaðarætlan av skiftisavlopi hjá Tor Espen Helle fyri 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Áseyðir	60	106	125	158	199	251	300
Vídd í ha	11,7	15,2	15,2	15,2	22,2	22,2	22,2
Grasúrtøka, Fe/ha	2800	2800	2800	2800	2800	2800	2800
Innangarðsbeiti, Fe/áseyð	140	134	134	145	147	144	146
Lambatal/vaksna ær	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Lambatal/gjóling	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Prosent slept upp	38	40	79	40	40	40	34
Kostnaðarætlanin av skiftisavlopinum er grundað á, at kjøtprísurin er 53,70 kr/kg, stráfóðurkostnaðurin 2,10 kr/FE og at kraftfóðurprísurin er 3,56 kr/FE. Skiftisavlopið skal fíggja arbeiði og fastar útreiðslur							
Framleiðsluinntøkur							
Kjøt	84.758	113.132	163.257	234.886	295.809	372.510	457.000
Livandi dýr	0	0	0	0	0	0	0
Ull	913	1.627	1.877	2.425	3.054	3.851	4.624
Annað	5.508	6.977	11.475	14.504	18.268	23.042	27.540
Framleiðsluinntøkur tilsamans	**91.179**	**121.736**	**176.609**	**251.815**	**317.131**	**399.403**	**489.164**
Broytiligir kostnaðir							
Keypt dýr	0	63.000	0	0	0	0	0
Stráfóður	79.715	107.842	111.187	119.153	168.560	177.634	187.550
Kraftfóður	7.930	13.746	16.283	21.089	26.561	33.491	40.238
Aðrir broytiligir kostnaðir	9.000	15.900	18750	23.700	29.850	37.650	45000
Broytiligir kostnaðir tilsamans	**96645**	**200.488**	**146220**	**163942**	**224971**	**248775**	**272788**
Skiftisavlop 1	**-5.466**	**-78.752**	**30.389**	**87.873**	**92.160**	**150.628**	**216.376**
Studningar:							
"Areal- og kulturlandskapstilskudd"	48.601	62.636	62.636	62.636	90.706	90.706	90.706
"Produksjonstilskudd"	67.453	82.453	109.251	168.348	213.386	249.203	294.126
"Beite- og utmarkstilskudd"	32.398	32.398	41.952	66.556	85.838	107.426	136.534
"Distriktstilskudd/grunntilskudd"	21.957	28.025	45.300	58.218	73.324	92.464	110.918
"Ulltilskudd"	14.380	25.628	29.580	38.197	48.108	60.662	72.836
"Bunnfradrag"	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Studningar tilsamans	**178.789**	**225.140**	**282.719**	**387.955**	**505.362**	**594.461**	**699.120**
Rentukostnaður	3.600	6.360	7.500	9.840	11.940	15.060	18.000
Skiftisavlop 2, tilsamans	**169.724**	**140.028**	**305.609**	**466.348**	**585.583**	**730.029**	**897.496**
Skiftisavlop 2 fyri hvønn áseyð	**2.829**	**1.915**	**2.445**	**2.952**	**2.943**	**2.908**	**2.992**

Áhugavert er at lesa um teir ymisku stuðulsmøguleikarnar, teir hava. Teir lata t.d. yvir 200 krónur fyri hvørja ær í ullarstuðuli. Vit síggja eisini, at seyðahaldið fær nógvan stuðul fyri at halda lív í útjaðaranum (distriktstilskudd), og somuleiðis nýta teir stuðul fyri at menna skynsama nýtslu av lendinum, t.d. “areal og kulturlandskapstilskudd” og “beite og utmarkstilskudd”. Hesin jaligi hugburður frá myndugleikum til seyðahaldið er eisini orsøk til eitt sera stórt skiftisavlop.